

50. møde.

Torsdag den 5. februar kl. 13.

Den første sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om ændringer i lov om rettens pleje. (Klageretten, dommere, fuldmægtige m. m.).

Valgt blev: *Edel Saunte, Andreas Hansen, Lysholt Hansen, Per Hækkerup, Erhard Jakobsen, Waldemar Laurson, K. Axel Nielsen, Lannung, Gøting, Helga Pedersen, Henry Christensen, Gideon, Lorentzen, Martin, Thestrup, Bøgholm og Erna Sørensen.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om udbygning og ombygning m. v. af den kgl. veterinær- og landbohøjskole.

Valgt blev: *Carl Petersen, Ditlevsen, Lysholt Hansen, Hjortnæs, Lars P. Jensen, Kolbjørn, Chr. Thomsen, Slipsager, Kristian Kristensen, Harald Nielsen, Damsgaard, Niels Eriksen, Henry Hansen, Sønderup, Reedtz-Thott, Niels Ravn og H. C. Toft.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring i lov om regulering af bymæssige bebyggelser.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1665, fremsættelsen i tidenden sp. 2277).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ove Hansen: Loven om regulering af bymæssige bebyggelser har nu været gældende i 10 år, og jeg tror, at de betænkeligheder, nogle kommunalfolk og mange grundejere havde, dengang vi fik loven, nu er forsvundet. Der var kommunalfolk,

som fandt, at lovens bestemmelser var et indgreb i selvstyret, og der var grundejere, der betragtede loven som et indgreb i ejendomsretten. Grundejerne hævdede, at man herefter ikke kunne udnytte arealerne på den måde, man fandt mest passende og mest indbringende. Jeg tror, at tiden har lært alle, at loven har været af stor værdi i de områder, hvor udviklingen finder sted og store bebyggelser foregår. Ja, det havde simpelt hen ikke været muligt at planlægge og lede udviklingen på en hensigtsmæssig måde, dersom vi ikke havde haft loven.

De krav, der i sin tid blev rejst om erstatninger, viste sig ret hurtigt at være overdrevne. Det var meget let at rejse kravene; men at påvise, at man havde lidt tab ved zoneinddelingen, var betydelig vanskeligere. Det erstatningsbeløb, som vurderingskommissionerne og domsafgørelserne er kommet til, udgør da også et forholdsvist lille beløb, nemlig 380 000 kr. i alt.

Vi har gennem det stående folketingsudvalg haft lejlighed til at følge de områder, der i den senere tid er blevet inddraget under byudviklingsområderne, og vi har ikke været udsat for, at der har været uenighed mellem de respektive kommunalbestyrelser, byudviklingsudvalg og byplan-nævn, så det har været let at konfirmere byudviklingsplanerne, hvoraf vi nu har 11; disse omfatter i alt 104 kommuner med ca. 2 millioner indbyggere, altså henved halvdelen af landets befolkning.

Den højtærede boligminister foreslår nu loven forlænget uændret, dog således at der ikke i loven optages en bestemmelse om revision af loven efter et vist åremål. Jeg er enig med boligministeren i, at der ikke fastsættes en tidsfrist for lovens revision. Gennem det stående folketingsudvalg har vi adgang til at følge administrationen af loven og vil derfor være i stand til at tage stilling til, om en revision senere måtte være påkrævet.

Jeg skal på mit partis vegne anbefale lovforslaget til vedtagelse uændret, og jeg føjer til, at jeg ikke agter at stille forslag om udvalgsbehandling, medmindre der ved drøftelserne her fremkommer ønske herom.

Paabøl: Jeg kan på mit partis vegne give tilslutning til det foreliggende lovforslag. Vi har ikke fra vor side noget ønske om

[Paabøl.]

udvalgsbehandling. Byggeri kræver plan og orden, og en lovgivning på dette område erkendes for nødvendig fra alle sider.

Loven om regulering af bymæssige bebyggelser blev i sin tid vedtaget med tilslutning fra alle partier, efter at lovforslaget herom var undergået forskellige ændringer under behandlingen i tinget. Jeg tror, loven har virket godt; på den anden side er det naturligvis klart, at en lovgivning af denne art med visse mellemrum må justeres. Folketinget har imidlertid gennem sit stående udvalg mulighed for at kunne følge udviklingen på dette område, og jeg finder det derfor ubetænkeligt at gøre loven permanent.

Gottschalk-Hansen: Da loven om regulering af bymæssige bebyggelser blev vedtaget i april måned 1949, skete det med tilslutning fra det konservative folkeparti, idet mit partis ordfører, det ærede medlem hr. Thestrup, dog som en betingelse for vor tiltræden måtte kræve, at der åbnedes adgang til at yde erstatning til lodsejere, som ved gennemførelsen af zoneinddelingen kunne dokumentere værditab på deres ejendom. Dette ønske blev imødekommet.

Loven har nu virket i ca. 10 år, og den har virket godt. Den er blevet administreret med megen kløgt og nænsomhed, og det tjener såvel byplannævnet som de respektive kommuner til megen ære, at man har forstået at løse de foreliggende opgaver ad forhandlingens vej.

Mig bekendt er det rigtigt, som det ærede medlem hr. Ove Hansen har påpeget, at folketingets stående udvalg ikke i et eneste tilfælde har været tvunget til at forelægge en sag for det høje ting og ad lovgivningens vej finde frem til en løsning. Dette er i sig selv uhyre tiltalende og værdifuldt, da vi herinde i så vid udstrækning som overhovedet muligt skal afholde os fra indblanding i den kommunale forvaltning og administration. Vi har i det stående udvalg ganske enkelt fået forelagt de afgjorte sager og taget dem til efterretning.

Det er imidlertid ikke alene forhandlingerne mellem de respektive myndigheder, der er foregået gnidningsløst; det samme synes stort set at være tilfældet i forholdet mellem det offentlige og de private grund-

ejere. Den omstændighed, at der inden for Københavnseggen, Århuseggen og Odenseeggen kun er udbetalt som før nævnt ca. 380 000 kr. i erstatning, vidner i sig selv om, at man har kunnet tale sig til rette og finde frem til en for alle parter tilfredsstillende løsning.

Jeg skal derfor på mit partis vegne anbefale, at loven forlænges, så meget mere som en ret omfattende planlægning af bymæssige bebyggelser er umiddelbart forestående. Jeg tænker i denne forbindelse først og fremmest på egnen omkring Risø ved Roskilde, Danfoss på Als og arealerne omkring A. P. Møllers nye skibsværft ved Odense. Men også andre områder trænger sig på; i bemærkningerne til lovforslaget nævnes således Hillerød-, Helsingør- og Koldingeggen, og jeg formoder, at også andre hidtil unævnte områder ved større provinsbyer vil blive gjort til genstand for en regulering i forbindelse med en fremtidig zoneinddeling. Det kan den højtærede minister måske oplyse os om.

Jeg kan også tiltræde ministerens forslag om at forlænge loven uden tidsbegrænsning. I øjeblikket drøfter udvalget for forretningsordenen en rationalisering af folketingets arbejde. Jeg skal ikke blande mig i denne debat, slet ikke her og nu, men kun pege på, at en tiltrængt forenkling, der både vil betyde besparelse i tid, papir og penge, kunne finde sted, hvis man fulgte den praksis på andre lovgivningsområder, som den højtærede boligminister her foreslår ved at forlænge loven uden tidsbegrænsning. En minister kan jo på et hvilket som helst tidspunkt tage en lov op til revision, og et hvilket som helst medlem af tinget kan stille krav om det samme. Hvorfor så have disse årligt tilbagevendende forlængelseslove? Jeg håber, at den højtærede boligminister må blive banebrydende for en ny praksis, og jeg tror, det vil vinde almindelig tilslutning i det høje ting.

Selv om jeg på mit partis vegne kan give lovforslaget min fulde støtte, vil jeg dog bede om, at der må finde en kort udvalgsbehandling sted, dels fordi jeg synes, da der nu ikke er nogen tidsbegrænsning længere, man skal give de interesserede parter — her tænker jeg på foreningen „Bymæssige Kommuner” og eventuelle lokale byplanudvalg — mulighed for at udtale sig om

[Gottschalck-Hansen.]

loven, dels også fordi jeg gerne vil have oplyst, hvor mange erstatningssager der har været, og hvor mange af disse der har været forelagt domstolene. Jeg formoder, at det ikke er muligt for den højtærede minister umiddelbart at svare på dette, men ved et enkelt samråd kan denne sag jo drøftes.

Jeg skal med disse ord på mit partis vegne anbefale lovforslaget til en både hurtig og velvillig behandling.

Kirsten Gloerfelt-Tarp: Det var et eksperiment, da vi for 10 år siden vedtog loven om regulering af bymæssige bebyggelser. Man kan sige, at denne regulering med inderzoner, mellemzoner og yderzoner med forskellige regler for bebyggelse var revolutionerende i forhold til tidligere lovgivning, fordi den så stærkt greb ind i ejernes dispositionsret over deres ejendom og ville få stor indflydelse på grundværdien i de forskellige zoner. Derfor måtte en sådan lov også følges af en ændret grundstigningslovgivning, som sket er, og derfor var det naturligt, at loven indeholdt en revisionsbestemmelse. Alle partier var, som det er nævnt, enige om, at en sådan lovgivning måtte gennemføres for at hindre den uhenigtsmæssige bymæssige udvikling, som mange steder i landet konstateredes, således at navnlig samfundsmæssige, økonomiske, tekniske og hygiejniske synspunkter kunne tilgodeses.

Hvordan har nu loven virket? Jeg tror, man kan sige: over al forventning godt — det er jeg enig med de tidligere talere i. Der har naturligvis været nogle gnidninger hist og her, men i det store og hele er det gået godt. En væsentlig grund hertil er den smidighed, som ordningen har med mulighed for overførsel fra den ene zone til den anden inden for den periode, hvori den pågældende plan gælder, og specielt det gode, at vi fik mellemzoneordningen. En anden grund er, at de lokale interesser har været stærkt repræsenteret i udvalgene for de forskellige byudviklingsområder, og at det alsidigt sammensatte byplannævn skulle godkende en byudviklingsplan.

Det er lykkedes de forskellige organer så godt som altid at forhandle sig til enighed og at få tilslutning fra de kommunalbestyrelser, der er impliceret i de forskellige

byudviklingsplaner; også her har smidighed været lagt for dagen og må nødvendigvis lægges for dagen.

Væsentligt er det, at der altid er blevet lagt vægt på, at de arealer, som inddrages til inderzone, under hensyn til befolkningsudviklingen m. m. er rigeligt store, og at der forud skønnes over, hvor store erstatninger der kan blive tale om at yde til ejere, hvis ejendom kan siges at være sunket i værdi som følge af byudviklingsplanen, så at man kan vurdere, hvorvidt erstatningskravet står i rimeligt forhold til de samfundsmæssige besparelser, byudviklingsplanens gennemførelse indebærer. Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, at de hidtil tilkendte erstatninger har været af ret begrænsede størrelser.

1949-loven fastsatte, at der skulle være et stående folketingsudvalg, som skal udtale sig om, hvorvidt en byudviklingsplan skal forelægges folketetinget ved særlig lov. Alle de hidtil godkendte byudviklingsplaner har da også været forelagt dette udvalg, der i intet tilfælde har ønsket særlig lov, men i skøn endrægtighed har tilsluttet sig, at byplannævnet godkendte planen.

I det lovforslag, vi i dag behandler, foreslås revisionsbestemmelsen fjernet fra loven. Efter de erfaringer, vi har haft i de forløbne 10 år, er jeg ikke betænkelig derved. Skulle en eller anden ændring blive ønskelig, vil folketetinget jo til enhver tid kunne tage loven op til revision, og da vi har det stående folketingsudvalg, der også beskæftiger sig med de enkelte planer, skulle man mene, at eventuelle ønsker om en nødvendig revision var tilgodeset herved.

Jeg mener dog, at en udvalgsbehandling vil være ønskelig, og jeg forbeholder mig i udvalget at henstille, at vi ser på, hvorvidt den lave grundvurdering i en yderzone kan komme en ejer urimeligt til skade, når hans ejendom overføres til inderzone, fordi nulpunktet ligger så lavt.

Gøting: Retsforbundet ser med velvilje på det foreliggende lovforslag. Der er allerede sagt en hel del om denne lovgivnings heldige virkninger i den 10 års periode, der er gået, men vi vil dog af hensyn til de interesserede parter, som eventuelt ønsker at fremsætte indvendinger, i lighed med de ærede medlemmer hr. Gottschalck-Hansen og fru Kir-

[Gøting.]

sten Gloerfelt-Tarp anbefale en udvalgsbehandling.

Alfred Jensen: Den kommunistiske gruppe er i princippet gået ind for denne lovgivning, men vi stemte ikke for loven, da den første gang var til behandling her i tinget. Når vi ikke gjorde det, var det, fordi vi nærede en vis tvivl om, hvorvidt der ville blive tale om en betryggende ordning i overgangsperioden.

Da et lovforslag om at udskyde revisionen af loven for nogle år siden var til behandling, udtalte jeg, at vi ønskede udførligere oplysninger end dem, der ledsagede lovforslaget, om, hvorledes loven havde virket, om der var jord nok i inderzonerne, om erstatningernes størrelse og også om visse andre problemer, f. eks. vedrørende sommerbebyggelser, der brugtes til helårsbeboelse. Vi fik spørgsmålene besvaret, og derfor stemte vi for 5 år siden for en forlængelse af fristen for revision.

Da der denne gang foreligger fyldige oplysninger i forbindelse med lovforslagets fremsættelse, har vi ikke noget imod, at man ophæver denne revisionsbestemmelse, således at loven bliver permanent. Naturligvis må også vi være interesseret i, at de problemer, der her er rejst, bliver belyst i et udvalg. Jeg håber så, at tinget dels gennem betænkningen, dels mundtligt får underretning om de oplysninger, der bliver givet i udvalget.

Boligministeren (Bundvad): Jeg vil gerne takke samtlige ordførere for deres ubetingede tilslutning til gennemførelsen af dette lovforslag, hvorved vi jo gør den pågældende lov permanent. Jeg vil gerne medvirke til, at de oplysninger, man søger, kan fremskaffes til udvalget. Særlig vil jeg finde det rigtigt, at vi i udvalget ser på det spørgsmål, som det ærede medlem fru Kirsten Gloerfelt-Tarp var inde på, fordi det ofte har været til diskussion; det vil være rigtigt, at udvalget bliver helt klar over, hvor små problemer der i virkeligheden ligger i det pågældende forhold vedrørende vurderingerne i yderzonerne.

Da loven blev vedtaget for 10 år siden, fandt man den jo nødvendig af hensyn til den bymæssige udvikling, men der var vist-

nok i de fleste kredse ængstelse for, at denne lovgivning skulle give anledning til en masse bryderier, til brydninger mellem stat, kommuner og private personer om de spørgsmål, der her skulle løses. Men det har jo nu gennem de 10 år, der er forløbet, vist sig, at ængstelsen var ubegrundet, og det kan vi kun glæde os over; de ærede ordførere har jo også givet udtryk for deres glæde derved. Dette har været muligt, dels fordi loven er bygget op på så smidigt et grundlag, at man kan overføre de nødvendige arealer fra det ene område til det andet, dels fordi der har været lagt forhandlingsvilje for dagen i meget, meget høj grad, således at man har kunnet tale sig til rette om de mange problemer, der har været. Det kan man, synes jeg, kun udtale sin anerkendelse af over for de folk, der har haft med disse ting at gøre.

Må jeg til slut sige, at det kan synes betænkeligt at fremsætte et lovforslag, som ikke indeholder nogen revisionsbestemmelse. Jeg har alligevel gjort det, fordi vi har det stående udvalg i folketinget; de store problemer, som vi kommer frem til løsning af, forelægger vi jo for det pågældende udvalg. Det vil altså sige, at folketinget gennem dette udvalg har det i sin hånd til enhver tid at sige, at en plan skal forelægges for folketinget til gennemførelse ved særlig lov. Når vi har en sådan daglig forbindelse, om jeg så må sige, med hensyn til de enkelte sager, er der ikke på samme måde behov for en revisionsbestemmelse, som der ellers ville være. Derfor mener jeg, det er rigtigt i dette tilfælde at forlænge loven om regulering af bymæssige bebyggelser uden revisionsbestemmelse.

Jeg vil i øvrigt gerne benytte lejligheden til at sige det stående udvalg tak for godt og sagligt samarbejde. Jeg tror, det er muligt fortsat ved forhandling og forståelse at nå gode resultater på dette område.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Ove Hansen: Da der er fremsat ønske om udvalgsbehandling, vil jeg foreslå, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning
vedtoges dette forslag.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om udvandring.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1679, fremsættelsen i tidenden sp. 2360).

Lovforslaget sættes til forhandling.

M. Larsen (Kolding): Det foreliggende lovforslag bryder principielt med sin forgænger inden for samme område. Tidligere var sager om udvandring henlagt til et udvandringskontor, og der var rundt i landet ansat autoriserede udvandringsagenter, hvis første og største opgave var at fremskaffe virkelig korrekte oplysninger om eksistensmulighederne i indvandrigslandene. Hvordan opgaven har været løst, kan måske diskuteres. Men når det har vist sig, at tiden er løbet fra hele ordningen, idet de emigranter, der rejser ad søvejen, og de emigranter, der rejser ad luftvejen, behandles forskelligt, må man vistnok sige, at det må være rigtigt, hvis hele udvandringsspørgsmålet samles på ét sted, og da hører det naturligt hjemme i arbejdsministeriet.

Jeg skal på min gruppes vegne anbefale lovforslaget.

Kryger: Det foreliggende forslag til lov om udvandring, som den højtærede arbejdsminister har fremsat, er en forenkling af den nugældende lov om udvandring. Den nugældende lov tager i det væsentligste sigte på en vis beskyttelse af den enkelte udvandrer over for udvandringsagenterne og fastsætter derfor disses beføjelser og pligter. I de 25 år, der er gået, siden loven sidst var til revision, er befodringsforholdene ændret betydeligt, ligesom selve den måde, udvandringen i almindelighed sker på, helt har ændret karakter. Udvandringen foregår nu såvel til de europæiske som til de oversøiske lande, og i de fleste af de lande, hvortil udvandringen sker i dag, har vi ambassader og konsulater. Igennem disse har vi nøje kontakt med de respektive

landes muligheder for dem, der ønsker at udvandre dertil, og kan indhente alle de oplysninger, det måtte være muligt at få for de pågældende. Og hvad angår selve befodrningen, viser det sig jo i dag, at en væsentlig del af udvandrerne benytter sig af lufttransport.

Inden for venstre kan vi erklære os helt enige med den højtærede minister, når han ønsker at forenkle loven og at afskaffe muligheden for at opnå koncession som udvandringsagent, da dette er et hverv, som har overlevet sig selv. Vi deler imidlertid også den højtærede ministers mening om nødvendigheden af at bibeholde et kontor, hvortil den enkelte, der ønsker at udvandre, har mulighed for at henvende sig. Jeg kan dog sige, at jeg ved gennemgang af bemærkningerne til lovforslaget har været noget i tvivl om, hvorvidt dette kontor rettelig hørte hjemme under arbejdsministeriet, eller om det hørte hjemme under udenrigsministeriet, men det er jo et forhold, som vi kan drøfte i det udvalg, som jeg formoder bliver nedsat. Det er i hvert tilfælde givet, at arbejdsministeriet og arbejdsdirektøren — hvis kontoret skal henlægges under ham — kommer til at indhente bogstavelig talt alle oplysningerne om arbejdsforhold og lignende netop gennem udenrigsministeriet.

Ved at følge bevægelsen i de tal, som ministeren har anført i bemærkningerne, ser man, at udvandringen viser en stigning næsten år for år, og at den i 1957 var oppe på 6 099. Udvandrerne er jo mennesker, der er i besiddelse af et vist vovemed, mennesker, som ikke er bange for at prøve noget nyt. De ved, hvad det koster, når de skal forlade slægt og venner. De er klar over, at det kan medføre store afsavn, men de tror på, at hvis de tager ud, bliver mulighederne større for dem og deres eventuelle børn, og derfor løber de risikoen.

Mit parti er derfor enig med den højtærede minister i, at udviklingen på dette område nu er ved at løbe fra loven, og at en forenkling er nødvendig. Vi er enige om, at lovens virkeområde bør indskrænkes til vejledning og oplysning. Vi er enige om, at der eventuelt bør oprettes et kontor med det formål at give disse mennesker en så god vejledning, som det overhovedet er muligt. Men jeg vil gerne i denne forbin-